

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نېاشد تن من مېباد
بدین بوم و بر زنده یک تن مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۲۶ می ۲۰۱۴

نماز استخاره

استخاره به معنی خواستار رهنمائی شدن از پروردگار با عظمت است در رابطه به عمل کردن بر یکی از دو تصمیم شرعی و حلال . طوری که می گویند « ما خاب من استخار و ما ندم من استشار » ، یعنی: « کسی که استخاره می کند زبان نمی بیند و کسی که مشورت می کند پشیمان نمی شود ».

طوری که گفتیم نماز استخاره مربوط می شود به موضوعات مباح (مجاز) و مستحب (تشویق شده و یا پسندیده)، که انسان نمی داند که بر کدام یک از آنها خیر او بیشتر است.

استخاره برای هر مسلمانی مقدور است و می توان در همه امور كوچك و بزرگ استخاره نمود چه بسا مسأله‌ای از دید ما كوچك، ولی نتیجه آن بسیار مهم و بزرگ باشد.

امام نووی رحمه الله در کتاب اذکار می فرماید: بعد از هر سنت قبله و بعدیه یا تحیه المسجد یا هر سنت دیگری می توان استخاره کرد . چون هدف خواندن دو رکعت نماز می باشد.

استخاره در تمامی امور مباح صحیح است، اما در امور واجب و حرام و مستحبات و مکروهات استخاره وجود ندارد. لیکن جایز است که در واجب و مستحب مخیر و در آنچه وسعت زمانی دارد استخاره به جا بیاوریم. (فتح الباری ۱/۱۸۸)

بعد از استخاره هر عملی که احساس دلگرمی و آسودگی خاطر کند، انجام دهد و فرق نمی کند آرامش قلبی داشته باشد یا نه، زیرا در آن خیر است و در حدیث شرط آرامش قلبی یا خواب دیدن وجود ندارد. (طبقات الشافعیه - تاج بن السبکی ۳۵۷/۹)

ابن حجر می‌گوید:

ظاهر حدیث نشان می دهد که فرد حاجت خود را ذکر کند و احتمال دارد هنگام دعا نمودن قصد آن عمل در قلبش باشد. طبق نظر اول: حاجت خویش را بعد از دعا بگوید.

طبق نظر دوم: جمله حالیه است (و در حالی استخاره می‌کند که در قلبش قصد عملی را دارد). (فتح الباری ۱۹۰/۱۱) در مورد نماز استخاره سوء تفاهم در اذهان بعضی مسلمانان موجود است و آن این که بعد از نماز استخاره و دعای آن توقع دارند که در رابطه به تصمیم که پیشرو دارند خواب ببینند.

این مفکوره از نگاه شرعی کدام ثباتی ندارد، بلکه در آن امکان زیان هم دیده می شود. زیرا شیطان می تواند انسان را به ذریعه خواب فریب بدهد و او را از تصمیمی که در آن خیر اوست دور کند.

نتیجه استخاره به چندین شکل ظاهر شده می تواند. به طور اساسی بعد از اجرای نماز استخاره پیگیر آن تصمیمی شوید که دل تان به آن زیادتیر گرایش پیدا کرده باشد و در آن احساس گواهی خوش و سکون داشته باشید.

به علاوه شاید دریابید که در اوضاع تغییراتی رخ داده باشد که از آنرو شاید منفعت و یا نقصان کار واضح گردد. قابل ذکر است که بعد از نماز استخاره و خیر خواستن از الله از تصمیم گرفتن انصراف نورزید زیرا دلالت می کند به نپذیرفتن هدایت از جانب خداوند.

و دیگر این که قبل از نماز استخاره باید دل و حواس تان پاک باشد، یعنی پیش از استخاره تصمیم تان را نگرفته باشید طوری که بعد از استخاره خواهی نخواهی ملتفت پیروی آن تصمیم باشید و اگر بعد از استخاره باز هم دل تان به یکی از آن دو عمل گواهی نداد، استخاره تان را تکرار کنید.

نماز استخاره دو رکعت بوده و سنت است. زمان و مکان آن قیود ندارد، در هنگام روز یا شب در مسجد یا منزل می تواند خوانده شود.

بعد از سوره فاتحه هر آیتی که می خواهد از قرآن پاک بخواند و بعد از ختم دو رکعت نماز خداوند را ثناء و صفت زیاد بگوید و به پیامبر صلی الله علیه وسلم درود و صلوات بفرستد و سپس دعای ذیل را بخواند.

لازم است که متن عربی آن را یاد داشته باشیم و معنی آن را بدانیم اما کسانی که به عربی آن را خوانده نمی توانند. متن دری ویا پشتوی آن را بخوانند.

آیا هر انسانی می تواند استخاره کند؟

آیا هر انسانی می تواند استخاره کند؟ و یا استخاره خاصی وجود دارد که هر انسانی حداقل برای خودش استخاره کند؟ طوری که گفتیم هدف از استخاره اینست که شخص در بین دو یا چند امری که پیش رویش است سردرگم است و نمی داند که کدام راه را انتخاب نماید تا به منفعت برسد (مثلاً ازدواج با فردی، یا مسافرت کردن یا نکردن به فلان جا و ...)، لذا در این اوقات می توان دعای استخاره کرد که این دعا بعد از دو رکعت نماز سنت است حال هر نماز سنتی که باشد، حتی فرد می تواند خود دو رکعت نماز سنت خوانده و بعد از آن دعای استخاره را بخواند:

هر کس قصد انجام کاری مهمی نمود، مستحب است در مورد آن از خداوند متعال طلب خیر (استخاره) کند همانطور : در حدیثی از جابر ابن عبد الله (رض) روایت است که :

پیامبر صلی الله علیه وسلم استخاره در تمام کارها را مانند سوره ای از قرآن به ما یاد می داد و می فرمود هرگاه کسی از شما خواست کار مهمی را انجام دهد دو رکعت نماز غیر فرض بخواند؛ سپس بگوید :

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أُمْرِي (عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ) فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أُمْرِي (عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ) فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي (رَضْنِي بِهِ) » (بخاری رقم ۱۱۶۶)

ترجمه دعا :

« بار خدایا به وسیله علمت از تو طلب خیر می کنم و به وسیله قدرتت از تو توانائی می خواهم و از تو فضل و بزرگی ات را مسألت می نمایم. زیرا تو قادر و توانا هستی و من توانائی ندارم، و تو می دانی و من نمی دانم و تو به امورات غیب و پنهانی آگاه هستی.

خدایا! اگر می دانی این کار در دین و در امور زندگی و در سرانجام کارم چه در دنیا و چه در آخرت برایم نیکو است آن را برایم مقدر و آسان کرده و در آن برکت بینداز و اگر می دانی این کار در دین و در امور زندگی و در سرانجام

کارم چه در دنیا و چه در آخرت باعث شر و بدی است آن را از من دور فرما و مرا از آن دور نما و خیر و نیکی را هر کجا باشد برایم مقدر نموده و سپس مرا راضی و خشنود بگردان.

کسی که با پروردگار استخاره کند و با بندگان مؤمن مشورت کند به شرطی که بر کارش استوار و ثابت قدم باشد پشیمان نمی شود. چرا که خداوند می فرماید: « وَ شَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ » (آل عمران/ ۱۵۹) و در کارها با آنها مشورت کن و هنگامی که (پس از مشورت و تبادل آراء) تصمیم به انجام کاری گرفتی (قاطعانه دست به کار شو و) بر خدا توکل کن.

در مورد روش نماز استخاره بهتر است به حدیث شریف که به روایت جابر بن عبد الله رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ آمده است: مراجعه نمایم :

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَعْلَمُنَا الْإِسْتِخَارَةَ فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا كَمَا يَعْلَمُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ، يَقُولُ: «إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ، فَلْيَرْكَعْ رَكَعَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ، ثُمَّ لِيَقُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أُمْرِي، أَوْ قَالَ: عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ، فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي، ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أُمْرِي، أَوْ قَالَ: فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ، فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ، وَاقْدُرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ، ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ. «قَالَ»: وَيَسْمَى حَاجَتَهُ»

پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ در همه کارها، به ما استخاره می آموخت همانگونه که سوره های از قرآن را به ما می آموخت، می فرمودند: « هر گاه یکی از شما بخواهد کاری را انجام دهد دو رکعت نماز بدون آن که آنرا فرض بداند بخواند و سپس بگوید: الهی! به سبب علمت از تو درخواست خیر می کنم و به سبب قدرتت از تو طلب نیرو می کنم و از تو می خواهم که فضل عظیمت را شامل حال من کنی، چون تو، تواناهستی و من ناتوانم و تو می توانی و من نمی توانم و تو بسیار غیب می دانی. الهی! اگر می دانی که این کار برای دین، دنیا و عاقبت کارم حیا فرمود برای حال و آینده ام - خیر است آنرا برای من مقدور کن و اگر می دانی که این کار برای دین، دنیا و انجام کارم حیا فرمود برای حال و آینده ام بد است، آنرا از من دور کن و مرا از آن منصرف ساز و خیر را هر جا که هست برایم مقدور فرما و مرا از آن خشنود نما «پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمود: سپس اسم حاجتش را بگوید. » پس از خواندن سوره فاتحه، سوره های کامل یا پاره ای از یک سوره را بخواند.

خواندن دعای استخاره بدون نماز :

آیا یک مسلمان بدون این که نماز استخاره را برپا کند می تواند دعای استخاره را بخواند ؟

طوری که یاد آور شدیم ، استخاره در واقع دعائی است که مسلمان با آن از خدا طلب می کند تا در بین دو امری که در آن واقع شده یکی را که برایش بهتر و مفیدتر است برگزیند و از آنچه برایش شر است منصرف شود، و مشروع است ابتداء دو رکعت نماز بخواند و بعد دعا کند، تا دعایش به اجابت نزدیکتر شود، و حضور قلبش بیشتر گردد. در فتح الباری (جلد ۱۱ صفحه ۱۸۶) در روایتی به نقل از ابن ابی جرمة آمده که می گوید : «حکمت از خواندن نماز قبل از دعای استخاره آنست چون که مراد از استخاره رسیدن به دو خیر دنیا و آخرت است (یعنی چیزی که هم برای دنیا و هم برای آخرت خیر باشد)، پس نیاز به دق الباب ملک است، و برای اینکار چیزی جز نماز پرنفع تر و موفق تر نیست، زیرا نماز دربردارنده تعظیم و بزرگداشت و ستایش الله متعال و احساس نیاز به سوی اوست» اما اگر امکان نماز خواندن قبل از دعا به هر دلیلی میسر و مقدور نباشد، ایرادی ندارد که بدون نماز هم دعای استخاره را بخواند.

امام نووی در کتاب «الأذکار» (صفحه ۱۲۰) می نویسد :

«علماء فرموده اند : طلب خیراندیشی در کار خود با دو رکعت نماز و دعائی که یاد شد مستحب است، و این دو رکعت نماز سنت است، و ظاهر این است که این دو رکعت با دو رکعت قبلیه و بعدیه فرض و به تحیت مسجد و غیر از آنها از نمازهای سنت نوافل نیز حاصل می شود، و دو رکعت اولی سوره فاتحه و قل یا ایها الکافرون می خواند، و در رکعت دوم فاتحه و قل هو الله أحد می خواند، اگر نماز برایش میسر نبود به همین دعا استخاره نماید، و مستحب است آن دعا را با حمد و ستایش خدا و صلوات و سلام بر رسول الله صلی الله علیه وسلم شروع کند. پس از آن باید دانست که استخاره در همه کارها مستحب است، چنان که نص حدیث بر آن دلالت داد، و موقعی که استخاره نمود بعد از استخاره هرکاری که دلش با آن شاد و آرام شد انجام دهد. والله أعلم».

و این گفته امام نووی :

«اگر نماز برایش میسر نبود به همین دعا استخاره نماید» گروهی از علمای مذاهب نیز گفته و به آن اقرار کرده اند. برای مزید معلومات نگاه کنید به :

«حاشیه رد المحتار» (۲۷/۲)، «الفواکه الدوانی» (۳۵/۱)، «شرح مختصر خلیل للخرشی» (۳۷/۱)، «أسنی المطالب» (۲۰۵/۱).

قبولی و یا عدم قبولی استخاره :

در مورد قبولی و عدم قبولی و نتیجه استخاره ، ممکن است چند حالت برای انسان رخ دهد:

۱- اگر آن مسأله برایش خوب باشد، قلبش برای انجام آن منشرح می شود و میل پیدا می کند، پس آنرا انجام می دهد، و این نظر جمهور اهل علم می باشد.

۲- اگر آن مسأله برایش بد باشد، قلبش برای انجام آن منقبض می شود و نفرت و یا کراهت پیدا می کند، پس آن را ترک می کند، و این نظر جمهور اهل علم می باشد.

۳- بعضی از علماء نظرشان بر اینست که پس از استخاره ضروری نیست که برای انجام آن مسأله قلبش منشرح و یا منقبض شود، و فقط کارش را ادامه می دهد اگر برایش خیر باشد ادامه پیدا می کند و اگر برایش شر باشد از آن منصرف کرده خواهد شد، ولی این قول چندان قوی نیست و نظر جمهور اهل علم در مورد نتیجه استخاره که ذکر شد قویتر و راجحتر می باشد.

۴- از شروط قبولی استخاره این نیست که حتماً باید خوابی در مورد انجام و یا ترک مسأله ای را ببیند، ولی احتمال دارد که کسی خوابی نیز پس از استخاره ببیند که تعبیرش بیانگر انجام و یا ترک آن مسأله باشد، ولی تعبیر آن خواب را باید از معبرین خواب پرسید تا مفهوم آن را برایش بازگو کنند.

۵- اگر حالت انقباض و یا انبساط قلب برایش رخ ندهد، استخاره را تکرار می کند، ولی حد اکثر سه بار استخاره را انجام دهد، زیرا بیشتر از آن حالت وسواس به او رخ می دهد، و این سه بار تکرار کردن در حدیث پیامبر صلی الله علیه وسلم وارد نشده است ولی عبدالله ابن زبیر رضی الله عنه آن را انجام داده است، ولی به هر حال سعی کند استخاره را در اوقات استجاب دعا انجام دهد مثلاً سحرگاه، ما بین اذان و اقامه در مسجد و غیره، زیرا استخاره نوعی دعا می باشد و در این اوقات دعا بیشتر اجابت می شوند.

۶- اگر باز هم از انجام و یا ترک آن مسأله اثری در قلبش ندید، پس آن کار را ترک می کند و یا انجام می دهد و اگر برایش خیر باشد کار برایش آسانتر می شود و ادامه پیدا می کند، و اگر خیر نباشد با موانعی روبه رو می شود و از آن منصرف کرده می شود، ولی بهتر است که مسأله اش را با اهل علم و حکمت و دلسوز مشورت کند تا او را بهتر

راهنمائی کنند، زیرا همانطور که می گویند: «[ما خاب من استخار و ما ندم من استشار](#)» ، یعنی: (کسی که استخاره میکند زیان نمی بیند و کسی که مشورت می کند پشیمان نمی شود).

تتبع و نگارش :

الحاج داکتر امین الدین «[سعیدی](#) – [سعید افغان](#)»

مدیر مطالعات ستراتیژیک افغان و [مسئول مرکز کلتوری دحق لاره](#) - جرمنی